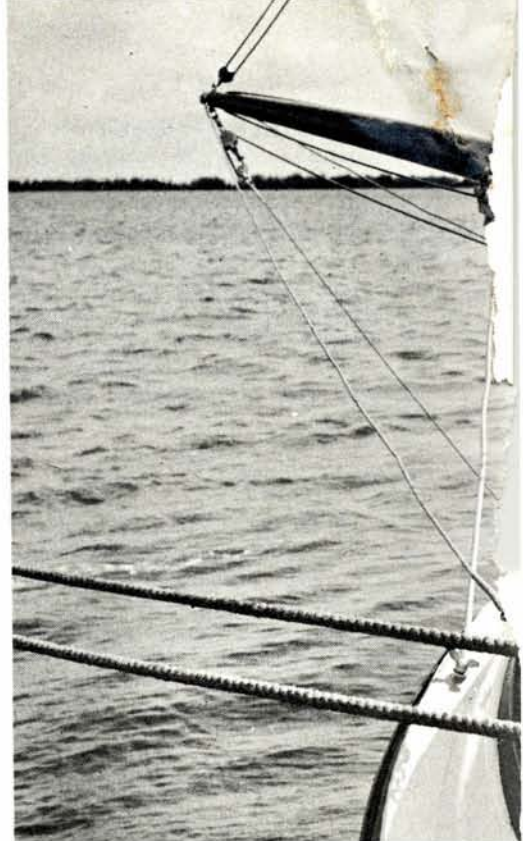

STICHTING STAMBOEK STELT NORMEN VOOR RONDE EN PLATBODEMJACHTEN

(Foto: J. N. Karreman)

De Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten heeft een aantal normen gesteld, die bij de beantwoording van de vraag of een schip al dan niet in het Stamboek kan worden ingeschreven, een rol spelen en als richtsnoer dienen. Men heeft daarbij de omschrijving vrij vaag gehouden en de grenzen ruim getrokken. Hoewel het hoofddoel van de Stichting de vastlegging, bewaring en handhaving van de oude scheepsnormen is, wil men een zeker naast elkaar bestaan van overlevering en geschiedenis met de eisen die door het gebruik als jacht in deze tijd worden gesteld, aanvaarden; men noemt dit zelfs wenselijk.

Scheepsvormen worden bepaald door vele oorzaken en overwegingen. Zeer in het algemeen zou men kunnen stellen, dat de stand van de techniek, economische omstandigheden, stijlopvattingen, gebruiksdoeleinden en zeker ook traditionele overwegingen een bepalende rol spelen.

En bij deze reeks behoren ongetwijfeld ook de scheppende gaven van de scheepsbouwer. Dit geldt met name voor onze oude, op het oog gebouwde, binnenvaartuigen, vissersschepen en jachten, waarbij de scheepsbouwer aan ieder schip iets 'eigens' meegaf. Daardoor onderscheidde het zich van andere, ook als die van hetzelfde type of soort waren. Deze oude scheepsvormen zijn dan ook mede te beschouwen als één van de vele aspecten van de cultuur uit een bepaalde periode.

Het bewaren en instandhouden van deze vorm van cultuuruiting vormt het ideële doel dat de Stichting zich heeft gesteld en zoals dit ook in de statuten is vastgelegd. De praktische verwezenlijking van deze doelstelling brengt met zich mee dat een omschrij-

ving nodig was van wat thans geacht wordt tot deze oude scheepsvormen te behoren, of met andere woorden wat onder 'ronde en platbodemjachten' wordt verstaan.

Dit is echter een hachelijke taak, omdat ieder van deze oude schepen een eigen individualiteit bezit, terwijl de scheepsvormen zelf – zoals bij ieder gebruiksvoorwerp – voortdurend evolueerden.

Algemene aanduiding

Er is een zeer duidelijke, principiële wijziging te constateren toen de zeilen door de motor als voortstuwingsmiddel werden vervangen. Vanaf deze tijd speelden andere en nieuwe factoren een rol bij de bepaling van de scheepsvorm.

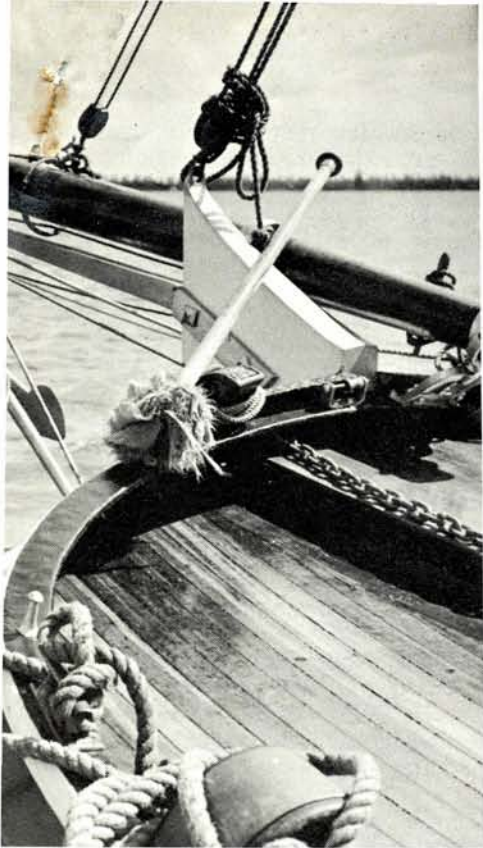
Hier ligt ook het eerste, algemene criterium voor erkenning als oud-Nederlands vaartuig en als voorwaarde om in het Stamboek te worden opgenomen: alleen die schepen wier normen en tuigage gedurende de zeiltijd bij beroepsvaart en visserij tot ontwik-

keling kwamen, komen in aanmerking. Het tijdstip, waarop een schip is gebouwd, speelt daarbij geen rol, ook vandaag kan een oud-Nederlands scheepstype van zuivere vorm worden gebouwd.

Deze algemene aanduiding kan echter niet meer zijn dan een uitgangspunt voor een omschrijving van wat onder ronde en platbodemjachten wordt verstaan en van de algemene eisen, waaraan dergelijke schepen dienen te voldoen. Nadere precisering, met name wat betreft de vormen van romp, tuigage en opbouw alsmede de aard der materialen is noodzakelijk. Al lijkt dit dan ook op een poging het ongreepbare te grijpen.

Daarbij dient te worden bedacht dat de Stichting op grond van haar doelstelling een conserverend, behoudend karakter heeft, doch dat de aan te geven grenzen ruim zullen worden getrokken, gezien de ook oudtijds bestaande verschillen bij een en hetzelfde type. Voorts wordt uit praktische overwegingen een zekere aanpassing aan de eisen, die het gebruik van een vaartuig als jacht stelt, aanvaard.

Er is welbewust van afgezien een omschrijving per type te geven. Dit laatste houdt het gevaar in dat de omschrijving van hetgeen nog juist toelaatbaar is, als norm wordt beschouwd, waardoor het ontstaan van eenheidsklassen niet denkbeeldig is. De begrippen eenheidsklasse en ronde en platbodemjachten zijn echter qua

kielbalk mag tussen het genoemde meetpunt ter hoogte achterkant mast en de achtersteven ongeveer 1% van de waterlijn lengte in een rechte lijn aflopen. Het is niet toegestaan in dat geval daarenboven nog een aparte scheg aan de kielbalk aan te zetten.

Ten aanzien van de kielbreedte dient voor aangezette of dooskielen 2½% van de waterlijn lengte als richtgetal te worden genomen. De lengte van de aangezette scheg – wanneer geen doorlopende kielbalk aanwezig is – mag niet meer bedragen dan ongeveer 1/3 van de waterlijn lengte. De breedte mag niet meer bedragen dan ongeveer 2½% van deze lengte. De hoogte van de scheg mag nergens meer bedragen dan 3% van de waterlijn lengte.

De Stichting meent dat door deze bepalingen voldoende ruimte is gelaten om vrachtvaartuigen en vissers-

schepen als goed manoeuvreerbare jachten te gebruiken.

Karakter

Wat betreft het bovenwaterschip moet het verloop van de lijnen van berghout en boeisel, alsmede de stand van het boeisel het karakter van het oorspronkelijke scheepstype duidelijk doen herkennen.

De vormgeving van de opbouw dient zodanig te zijn, dat zij het lijnenspel van de romp niet stoort. Een zo groot mogelijke beperking van de opbouwhoogte is gewenst. Dit is een kwetsbaar punt, wanneer een (te) grote nadruk op de gewenste stahoogte wordt gelegd. Ook de lengte van de opbouw – die eigenlijk niet vóór de mast zou moeten komen – blijve beperkt.

historie en karakter der schepen volledig tegenstrijdige begrippen.

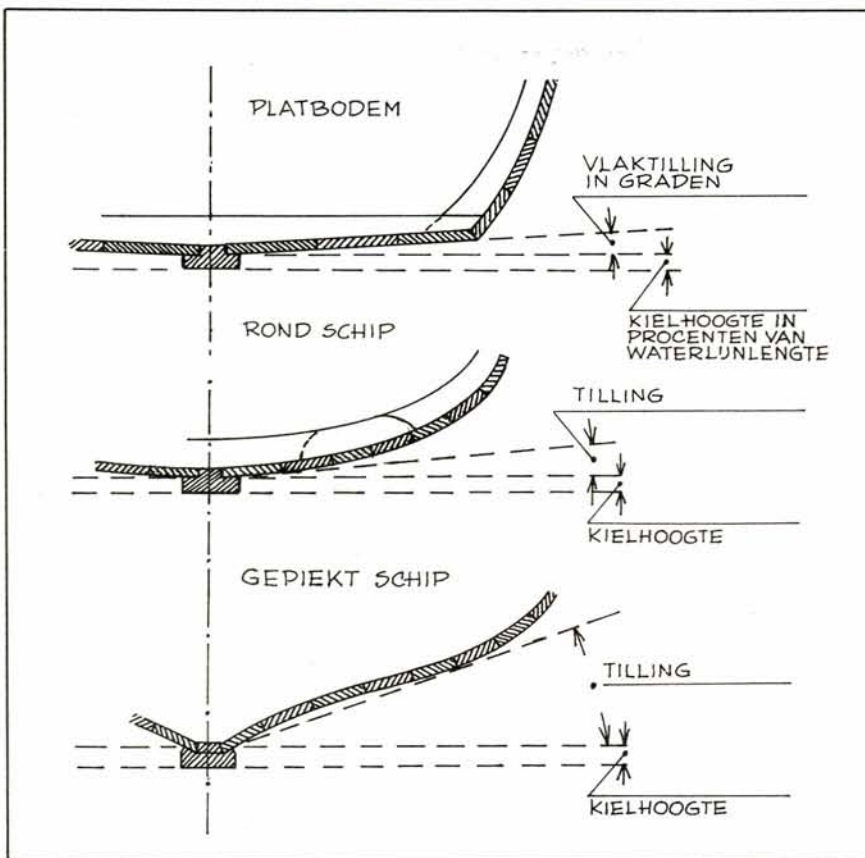
Vlaktilling

Allereerst heeft men het onderwaterschip bekeken. Als algemene opmerking wordt hierbij gemaakt, dat de vorm van de romp dusdanig moet zijn dat overeenstemming met een bepaald oud-Nederlands type, als omschreven in het boek 'Ronde en Platbodemjachten' of in enige andere historische publicatie, duidelijk is vast te stellen.

Zowel voor een platbodem, al dan niet met licht V-vormig vlak, als voor een rond schip en een gepiekt schip, zijn bepaalde maxima wat betreft de vlaktilling en kielhoogte aangehouden. Voor wat betreft de vlaktilling zullen de volgende normen gelden (gemeten in een dwarsdoorsnede ter hoogte van de achterkant mast): een platbodem: maximaal 2 graden; een rond schip: maximaal 6 graden; een gepiekt schip: maximaal 12 graden. Voor de kielhoogte, eveneens gemeten ter hoogte van de achterkant mast, geldt een maximum van 2% van de waterlijn met uitzondering van de Staverse jol, waar het maximum 8% bedraagt. De

Een nieuw gebouwde schokker met alle karakteristieken van het oorspronkelijke type.
(Foto: J. Dutilh W. Fzn.)

De Stichting stelt dat het uiteraard een subjectieve beoordeling blijft of iets nog 'net wel of niet kan'. Als richtlijn bij de oordeelvorming zou kunnen gelden, dat in het algemeen het hoogste punt van de opbouw (de 'kuif') niet hoger boven de waterlijn dient te komen dan tweemaal de minimum afstand tussen potdeksel en waterlijn. De lengte van het schip speelt hierbij ook een rol.

De breedte van de opbouw dient zodanig te zijn dat behoorlijke gangboorden overblijven. Afmeting en vorm der ramen moeten duidelijk laten uitkomen dat men met een schip en niet met een drijvend huis te doen heeft. Ook voor de tuigage gelden bepaalde normen. Het grootzeil heeft een gaffel, losse broek en rakbanden, behoudens daar waar een spriet- of torenzeil van oudsher gebruikelijk was. De banen van alle zeilen moeten evenwijdig aan het achterlijk van het betreffende zeil lopen.

De zeilen, wit of bruin van kleur, kunnen zowel van katoen als desgewenst van kunstvezel worden gemaakt; vallen, stagen en schoten zijn van touw, staaldraad of kunstvezel, maar nimmer gekleurd. Rondhouten moeten van hout zijn, hol of massief. De lengte van de mast moet tenminste zo groot zijn, dat bij gestreken mast de vleugel ongeveer boven de achterstevan komt.

Zeiloppervlak

In het algemeen dient het zeiloppervlak dusdanig te zijn, dat het schip op de zeilen alleen goed manoeuvreerbaar is. De vierkantswortel uit het zeiloppervlak moet tenminste 2 maal de breedte van het schip zijn, bij schepen boven 9 meter lengte tenminste $2\frac{1}{2}$ maal de breedte. Een schip van 3 meter breedte, zonder berghouten gemeenten, dient derhalve tenminste 36 m^2 zeil te voeren. Inplaats van de niet bij onze oude scheepstypen behorende spinnaker te voeren, ware eventueel een witte of bruine breekfok of razeil te kiezen.

Tufnol en andere kunststofblokken, chroombeslag en chromesierlijsten acht de Stichting niet wenselijk op de ronde en platbodemjachten, en men adviseert zo mogelijk houten blokken met buitenbeslag te gebruiken. Binnenbeslag en stalen blokken zijn ook aanvaardbaar.

De zwaarden en het roer dienen steeds van hout en uit meerdere delen

De opbouw moet een harmonisch geheel vormen met de romp.

(Foto: G. L. W. Oppenheim)

te zijn opgebouwd. Lange smalle vissermanswaarden kunnen uit één enkel massief deel zijn vervaardigd. Met uitzondering van de Staverse jol dienen zijwaarden steeds aanwezig te zijn. Andere dan zijwaarden zijn niet toegestaan, terwijl ook de toepassing van kimkielen moet worden vermeden.

Geen 'bastaardisering'

Als materiaal zijn uitsluitend de tot het einde van de zeiltijd gebruikte materialen, hout en staal, toegestaan, waarbij bij houtbouw alleen massieve gangenbouw toelaatbaar is. Bij staalbouw verdient het aanbeveling bij (grote) schepen met een ronde kop, zoals tjalken en aken bijvoorbeeld, de huidgangen althans boven water te laten overlappen, teneinde de vorm van het schip te accentueren. Ditzelfde is ook te bereiken door bij een gladgelaste romp uit te gaan van niet te brede delen en de lasnaden duidelijk te doen uitkomen.

Lattenbouw, diagonaalbouw, toepassing van multiplex of van kunststoffen bij de romp van welk type

rond of platbodemjacht dan ook, zijn naar het gevoelen van de Stichting dermate in strijd met traditionele vorm en uiterlijk van deze schepen, dat toepassing daarvan niet kan worden aanvaard.

Scheepsbouw is weliswaar een levend iets, maar de ronde en platbodemjachten hebben als gebruiksvaartuig hun natuurlijke eindvorm bereikt toen het zeil werd vervangen door de motor. Iedere verdere 'ontwikkeling' zou de oude vormen automatisch doen overgaan in die van de moderne scherpe jachten of in dualistische tussenvormen, zegt men. En juist om deze 'bastaardisering' te vermijden, is deze poging tot omschrijving van het begrip ronde en platbodemjachten ondernomen.

Het is niet de bedoeling geweest een handleiding voor de bouw van oud-vaderlandse scheepstypen op te stellen. Daarvoor is heel wat meer vereist. Wel hoopt de Stichting dat ontwerpers zich op de hierboven genoemde punten zullen bezinnen, wanneer zij hun lijnen op het tekenbord zetten, en eventueel met haar overleg zullen plegen.

Schoonheidscommissie

Het is evenmin de bedoeling het Stamboek aan de hand van de criteria nu te gaan doorlichten en zuiveren. Slechts in bepaalde gevallen kunnen ernstige afwijkingen tot uitschrijving van reeds ingeschreven schepen leiden. Voorts zal bij verkoop van een ingeschreven schip een beoordeling daarvan plaatsvinden alvorens de inschrijving te continueren.

Nieuwe aanmeldingen zullen worden getoetst aan bovenstaande gegevens, die daarbij als richtsnoer en handleiding zullen dienen. In geval van twijfel zal het oordeel van enkele terzake kundig geachte 'Vrienden van het Ronde en Platbodemjacht' worden gevraagd, die als een soort 'technische schoonheidscommissie' het Bestuur zullen adviseren. De uiteindelijke beslissing berust bij het Bestuur van de Stichting.

De Stichting hoopt dat de KVNWV bij toelating van een schip tot de wedstrijdklasse der Ronde en Platbodemjachten dezelfde criteria zal hanteren als de Stichting.

(Foto: G. L. W. Oppenheim)

